

Budatin-Strumień: Rewitalizacja i rozwój dziedzictwa kulturowego

Publikacja wydana w ramach projektu
Budatin-Strumień: Rewitalizacja i rozwój dziedzictwa kulturowego.

Projekt jest realizowany przez Partnera Wiodącego Projektu Żyliński Kraj Samorządowy oraz Partnera Projektu Gminę Strumień, dzięki dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w Ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska - Republika Słowacka 2007-2013, Oś Priorytetowa Ii Rozwój Społeczno - Gospodarczy, Temat II Ochrona Dziedzictwa Przyrodniczego I Kulturalnego.

Táto publikácia bola vydaná v rámci projektu
Budatín – Strumień: Revitalizácia a rozvoj kultúrneho dedičstva.

Projekt je realizovaný vedúcim partnerom projektu, Žilinským samosprávnym krajom, a partnerom projektu, Obcou Strumień, vďaka spolufinancovaniu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľská republika – Slovenská republika 2007-2013, Prioritná os: 2. Socioekonomický rozvoj, Opatrenie: 2. Ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva

Budatín - Strumień: Revitalizácia a rozvoj kultúrneho dedičstva

Urząd Miejski w Strumieniu

43-246 Strumień
ul. Rynek 4

tel.: (33) 8570-142, 8570-148

fax.: (33) 8570-247,

email: sekretariat@um.strumien.pl

www.strumien.pl

Województwo Śląskie

Spis treści

Partner Wiodący Projektu	4
Vedúci partner projektu	
Partner Projektu	6
Partner projektu	
O Projekcie	8
O projekcie	
<i>Obiekty Projektu</i>	
<i>Objekty projektu</i>	
Zamek w Budatinie	10
Budatínsky zámok	
Ratusz w Strumieniu	12
Radnica v Strumieni	
<i>Zakres Projektu</i>	
<i>Rozsah projektu</i>	
Partner Wiodący Projektu	14
Vedúci partner projektu	
Partner Projektu	16
Partner projektu	
Działania wspólne obu Partnerów	18
Spoločné aktivity oboch partnerov	
<i>Wspólne działania Partnerów na rzecz ochrony</i>	
<i>dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza</i>	
<i>Spoločné aktivity partnerov v prospech ochrany</i>	
<i>kultúrneho a prírodného dedičstva pohraničia</i>	
WORKSHOP BUDATÍN – STRUMIEŃ 28.01.2010	20
WORKSHOP BUDATÍN – STRUMIEŃ 28.01.2010	
STAROMIEJSKI JARMARK	22
STAROMESTSKÝ JARMOK	
DZIEŃ MUZYKI	24
HUDOBNÝ DEŇ	
DZIEŃ RZEŹBIARSTWA - Otwarcie Wystawy	
„Było raz jedno rzemiosło”	26
REZBÁRSKY DEŇ – otvorenie výstavy „Bolo raz jedno remeslo“	
WYSTAWA SŁOWACKIEGO DRUCIARSTWA W STRUMIENIU	28
VÝSTAVA SLOVENSKEHO DROTÁRSTVA V STRUMIENI	
WORKSHOP STRUMIEŃ – BUDATÍN 04.06.2011	30
WORKSHOP STRUMIEŃ – BUDATÍN 04.06.2011	

ŽILINSKÝ samosprávny kraj

Gmina STRUMIEŃ

Partner Wiodący Projektu

Žyliški Kraj Samorządowy o powierzchni 6 788 km² jest trzecim pod względem wielkości słowackim województwem oraz jednym z najpiękniejszych regionów tego kraju, położonym na północnym zachodzie Słowacji. Od strony zachodniej graniczy z Republiką Czeską, a od północy z Polską.

Stolicą Žyliškiego Kraju Samorządowego jest Žylna. Region liczy 964 763 mieszkańców i obejmuje:

- Liptov
- Turiec
- Oravę
- Horné Považie
- Kysuce

Narodowa i kulturalna spuścizna dziejów Słowacji najsilniej odcisnęła swoje piętno w mieście Martin, położonym w centralnej części regionu Turiec. Žyliški Kraj Samorządowy znany jest z pięknej przyrody i licznych zabytków kultury, ale posiada także szerokie zaplecze rolnicze i dynamicznie rozwijający się przemysł. Województwo jest dość zróżnicowane krajobrazowo. Urokliwe doliny rzeczne przeplatają się z polami uprawnymi i terenami leśnymi oraz niezamieszkałymi wysokogórskimi grzbietowymi pasmami górskimi. Region obejmuje cztery obszary uznane za parki narodowe: Wysokie Tatry, Niskie Tatry, Wielka Fatra i Mała Fatra. Najwyższym szczytem jest Bystra 2245 m n.p.m. Walory przyrodniczo-krajoznawcze, folklor i architektura ludowa, dobrze rozwinięta baza hoteli i restauracji, jak również dostępność licznych centrów informacji turystycznej potwierdzają, że region jest doskonale przygotowany do przyjęcia tych wszystkich, którzy szukają wypoczynku i relaksu.

Przez Žyliški Kraj Samorządowy biegną ważne międzynarodowe sieci drogowe oraz połączenia kolejowe. Region posiada również międzynarodowy port lotniczy położony w Dolnym Hricov.

Ž I L I N S K Ý
samosprávny kraj

Vedúci partner projektu

Žilinský samosprávny kraj má rozlohu 6 788 km², je tretím najväčším slovenským krajom a zároveň je jedným z najkrajších regiónov Slovenska, rozprestiera sa na severo-západnom Slovensku. Na západe hraničí s Českou republikou a na severe s Poľskom. Sídлом Žilinského samosprávneho kraja je Žilina. Kraj má 964 763 obyvateľov a zahŕňa regióny:

- Liptov
- Turiec
- Orava
- Horné Považie
- Kysuce

Národné a kultúrne dedičstvo Slovenska je najviditeľnejšie v meste Martin, ktoré sa nachádza v centrálnej časti regiónu Turiec. Žilinský samosprávny kraj je známy krásnou prírodou a mnohými historickými pamiatkami, disponuje aj širokým poľnohospodárskym zázemím a dynamicky sa rozvíjajúcim priemyslom. Územie žilinského kraja je z krajinárskeho pohľadu rôznorodé. Čarovné údolia riek sa prelínajú s poľami a lesnými oblasťami, ale aj neobývanými vysokohorskými hrebeňovými pásmami. Región zahŕňa štyri oblasti vyhlásené za národné parky: Vysoké Tatry, Nízke Tatry, Veľkú Fatru a Malú Fatru. Najvyšším vrchom je Bystrá (2245 m. n. m.) Prírodné a krajinárske hodnoty, folklor, ľudová architektúra, dobre rozvinuté ubytovacie a gastronómické zázemie s hotelmi a reštauráciami, ale aj dostupnosť mnohých informačných turistických centier potvrdzujú, že tento región je vynikajúco pripravený na to, aby prijal všetkých tých, ktorí hľadajú oddych a relax.

Cez Žilinský samosprávny kraj vedú významné medzinárodné cesty a železničné trasy. Región má aj medzinárodné letisko v Dolnom Hricove.

Strumień to gmina miejsko-wiejska o powierzchni 58,4 km², w województwie śląskim, położona na skraju powiatu cieszyńskiego, w jego północnej części, licząca 12 433 mieszkańców, teren gminy ma charakter rolniczo-hodowlany. Do gminy należy Miasto Strumień oraz 5 sołectw:

- Drogomyśl,
- Bąków,
- Pruchna,
- Zabłocie,
- Zbytków.

Gmina
STRUMIEŃ

Walorem gminy jest rzeka Wisła. Wpada ona w Strumieniu do zbiornika goczałkowickiego, z którym gmina bezpośrednio graniczy. W lokalnym krajobrazie natrafic można na liczne stawy i inne zbiorniki wodne. Nie tylko dodają one malowniczości okolicy, ale także są wielką atrakcją dla dużej liczby wędkarzy. Właśnie dlatego gminy: Strumień i Chybie określane są na Śląsku Cieszyńskim jako Żabi Kraj. Na terenie gminy występują także rzadkie pokłady solanki jodowo-borowej oraz borowin. Jedną z głównych atrakcji jest fontanna solankowa w parku miejskim w centrum Strumienia, przyciągająca amatorów leczniczych właściwości tego źródła. Mgielka unosząca się nad fontanną zawiera duże ilości leczniczego jodu, którego jest tutaj więcej niż nad morzem. Korzystne położenie gminy w bliskim sąsiedztwie znanych kurortów wypoczynkowych w Beskidach sprzyja poprawie jej atrakcyjności oraz nowym inwestycjom. Jednym z atutów gminy jest właśnie dogodne położenie komunikacyjne. Przebiegają tutaj dwie ważne trasy: międzynarodowa - do przejścia granicznego w Cieszynie oraz krajowa: Katowice-Wisła-Ustroń.

Strumień je obec vidieckej a mestskej povahy s rozlohou 58,4 km² nachádzajúca sa v Sliezskom vojvodstve, na okraji Tešínskeho okresu v jeho severnej časti, má 12 433 obyvateľov a územie obce je využívané na poľnohospodárstvo a chov dobytku.

K obci Strumień patrí päť dedín:

- Drogomyśl,
- Bąków,
- Pruchna,
- Zabłocie,
- Zbytków.

Skvostom obce je rieka Wisła. V Strumieni sa vlieva do Goczałkowickiej priehrady, ktorá sa nachádza v tesnom susedstve obce. V miestnej krajine môžeme nájsť mnoho rybníkov, ako aj iných vodných nádrží. Zvyšujú nielen malebnosť okolia, ale sú aj obrovskou atrakciou pre veľký počet rybárov. Práve preto sú obce Strumień a Chybie na Tešínskom Sliezsku nazývané Žabia krajina. Na území obce sa vyskytujú vzácne pramene jódovobrómovej solanky a liečivého bahna. Jednou z hlavných atrakcií Strumieňa je solanková fontána v mestskom parku v centre Strumieňa, ktorá láka návštevníkov svojimi liečivými vlastnosťami. Hmla, ktorá sa vznáša nad fontánou, obsahuje veľké množstvo liečivého jodu. Je ho tu viac ako pri mori. Vhodné umiestnenie obce blízko známych rekreačných stredísk v Beskydoch prispieva k zlepšeniu jej atraktivity a prílevu nových investícií. Jednou z výhod obce je práve vhodná dopravná infraštruktúra. Obec pretínajú dve dôležité trasy, medzinárodná – smerom na hraničný prechod v Tešíne a štátna – Katowice -Wisła-Ustroń.

O Projekcie

W celu zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz rozwoju transgranicznej współpracy polsko-słowackiej Partnerzy: **Żyliński Kraj Samorządowy** i **Gmina Strumień** podpisali 20 sierpnia 2008 roku list intencyjny, natomiast 9 października 2008 deklarację o przygotowaniu projektu **Budatin - Strumień: Rewitalizacja i rozwój dziedzictwa kulturowego**.

29.10.2009 r. została podpisana umowa o dofinansowanie numer **WTSL.02.02.00-82-078/08-00**.

Przedsięwzięcie to było realizowane od IV kwartału 2009 do II kwartału 2011 roku.

Całkowita wartość Projektu wyniosła **1 083 023,49 euro**, w tym wartość projektu Gminy Strumień **349 408,58 euro**, z czego 85% tej kwoty stanowiło dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a pozostała część to wkład własny gminy Strumień.

Inwestycje obu Partnerów podjęte w ramach Projektu były związane z ulepszeniem infrastruktury instytucji kulturalnych i dziedzictwa przyrodniczego na polsko-słowackim obszarze przygranicznym.

Wdrożenie projektu koncentrowało się wokół dwóch obiektów: park zamkowy przy Zamku w Budatinie wraz z otoczeniem oraz Ratusz w Strumieniu wraz z otoczeniem.

Głównym celem Projektu była ochrona i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obu Partnerów poprzez odnowę i rewitalizację parku zamkowego w Budatinie oraz powstanie galerii w Strumieniu, z myślą o rozszerzeniu możliwości transgranicznej współpracy przygranicznych regionów.

Projekt przyczynił się do umocnienia związków kulturowych pomiędzy Polakami i Słowakami oraz nawiązania aktywnej współpracy w zakresie zachowania i ochrony dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego.

O projekcie

Pre udziawanie kultúrneho a prírodného dedičstva a rozvoj cezhraničnej poľsko – slovenskej spolupráce podpísali partneri **Žilinský samosprávny kraj** a obec **Strumień** 20. augusta 2008 predbežnú zmluvu a 9. októbra 2008 vyhlásenie o príprave projektu **Budatin – Strumień: Revitalizácia a rozvoj kultúrneho dedičstva**.

29.10.2009 bola podpísaná zmluva o spolufinancovaní č. **WTSL. 02.02.00-82-078/08-00**.

Projekt bol realizovaný od 4. štvrťroka 2009 do 2. štvrťroka 2011.

Celková hodnota projektu je **1 083 023,49 eur** vrátane hodnoty projektu Obce Strumień v sume **349 408,58 eur**, z čoho 85% bolo financovaných z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a ďalšia časť je vlastným vkladom obce Strumień.

Investície obidvoch partnerov rozbehnuté v rámci projektu, boli spojené so zlepšením infraštruktúry kultúrnych inštitúcií a ochranou prírodného dedičstva v poľsko – slovenskej pohraničnej oblasti. Implementácia projektu sa sústredila na dva objekty: zámocký park pri Budatínskom zámku v vrátane okolia a Radnicu v Strumieni vrátane okolia.

Hlavným cieľom projektu bola ochrana a využitie kultúrneho a prírodného dedičstva oboch zúčastnených partnerov prostredníctvom obnovy a revitalizácie zámockého parku v Budatíne a novovybudovanej galérie v Strumieni, ktoré sú zamerané na rozšírenie možností cezhraničnej spolupráce pohraničných regiónov.

Projekt prispel k posilneniu kultúrnych vzťahov medzi Poliakmi a Slováckmi a nadviazaniu aktívnej spolupráce v rozsahu udržiavania a ochrany kultúrneho a prírodného dedičstva.

Zamek w Budatinie

Zamek w Budatinie – znajduje się w Żylinie, w dzielnicy Budatín, w miejscu gdzie rzeka Kysuca wpływa do Wagu. Zamek powstał w drugiej połowie XIII wieku. Pierwotnie był tzw. zamkiem wodnym. Chronił ważny szlak handlowy, prowadzący z Węgier na Śląsk. Zamek reprezentuje styl gotycki. Jego największą i jednocześnie najstarszą częścią jest solidna 20-metrowa romańska wieża obronna w kształcie walca z elementami budowlanymi wczesnego gotyku.

W 1551 roku zamek przebudowano w stylu renesansowym, natomiast na początku XVII wieku zamek został ponownie umocniony od zewnątrz, a dawne gotyckie wnętrza zamieniono w renesansowy pałac. W tym też czasie wybudowano nowy kasztel, a zamek został otoczony parkiem.

W 1849 roku zamek spłonął i przez dłuższy czas ulegał zniszczeniu. Całkowitej rekonstrukcji obiektu w stylu historyczno-romantycznym dokonano w latach 1922-23. Dobudowano południowo-zachodnie skrzydło, a zamek uzyskał dzisiejszy wygląd.

W 1945 roku pałac znacionalizowano, a park rozparcelowano. W latach pięćdziesiątych przeprowadzono

renowację, zachowując bryłę pałacu z przebudowy międzywojennej.

Obecnie mieści się w nim Muzeum Považské, które zebrało w tym miejscu największą na świecie wyjątkową kolekcję dzieł druciarzy, liczącą 1200 eksponatów.

Ponadto Muzeum Považské udostępnia eksponaty pochodzące z dziedziny nauk przyrodniczych (zoologii, botaniki, geologii), historii transportu, archeologii i regionu Żyliny i okolicy.

W 2007 pałac zamknięto w związku z pracami rekonstrukcyjnymi, które potrwały do 2013. Wystawy muzealne przeniesiono do zrekonstruowanych stajni.

Pod względem krajobrazowym interesującą częścią Zamku jest również kompleks parkowy, który kończy się w dorzeczu rzek Váh i Kysuca. Pierwotny park angielski powstał prawdopodobnie w połowie XIX wieku. Rosną tutaj egzotyczne gatunki drzew i krzewów.

W wyniku realizacji polsko-słowackiego projektu zrewitalizowano przestrzeń parkową Zamku, co pozwoliło na zachowanie tych historycznych drzewostanów.

Budatínsky zámok

Budatínsky zámok – nachádza sa v Žiline, v jej prímestskej štvrti Budatín, na mieste, kde sa rieka Kysuca vlieva do Váhu. Zámok vznikol v druhej polovici 13. storočia. Pôvodne to bol tzv. vodný hrad. Chránil významnú obchodnú cestu, ktorá viedla z Uhorska do Sliezska. Zámok je postavený v gotickom slohu. Jeho najväčšou a zároveň najstaršou časťou je mohutná dvadsaťmetrová valcovitá románska veža so stavebnými prvkami ranej gotiky.

V roku 1551 bol zámok prestavaný v renesančnom slohu a na začiatku 17. storočia bol zvonku nanovo opevnený.

V tomto období boli bývalé gotické vnútorné priestory upravené na renesančný palác. V tejto dobe bol postavený aj nový kaštieľ a zámok bol obklopený parkom.

V roku 1849 zámok vyhorel a dlhšiu dobu chátral. Celková rekonštrukcia objektu v historicko – romantickom slohu bola vykonaná v rokoch 1922 – 23. V tejto dobe bolo dostavené juhozápadné krídlo.

V roku 1945 bol palác znárodnený a park rozparcelovaný. V 50. rokoch 20. storočia bol renovovaný a bola obnovená jeho podoba z medzivojnového obdobia.

V súčasnosti v ňom sídli Považské múzeum, ktoré sem sústredilo jedinečnú zbierku diel drotárov obsahujúcu 1 200 exponátov.

Okrem spomínanej zbierky Považské múzeum sprístupňuje aj exponáty pochádzajúce z oblasti prírodných vied (zoológie, botaniky a geológie), dejín dopravy, archeológie a regiónu Žiliny a okolia.

V roku 2007 bol palác zatvorený v súvislosti s rekonštrukčnými prácami, ktoré budú ukončené v roku 2013. Muzeálne výstavy boli prenesené do zrekonštruovanej stajne.

Zaujímavý je aj areál parku, ktorý sa končí pri sútoku Váhu a Kysuce. Pôvodne anglický park založili pravdepodobne v polovici 19. storočia. Rastú tu cudzokrajné druhy stromov a drevín.

V rámci realizácie polsko – slovenského projektu bol revitalizovaný areál zámockého parku, čo umožnilo zachrániť historické stromy.

Ratusz w Strumieniu

Ratusz w Strumieniu - to najstarszy ratusz w całym województwie śląskim, który został wybudowany w 1628 r. W drugiej połowie XVIII wieku ratusz przebudowano w stylu późnobarokowym. Spłonął podczas pożaru w 1793 r. i odbudowany został dzięki pomocy księcia Alberta Sasko Cieszyńskiego. Pierwotnie piętrowy ratusz, wskutek utworzenia w Strumieniu w połowie XIX wieku powiatu politycznego i sądowego został podwyższony o jedno piętro, podwyższono również wieżę ratuszową. W drugiej połowie XIX wieku ukształtowana została ostateczna elewacja frontowa.

Ratusz zbudowany jest na rzucie prostokąta i posiada obecnie trzy kondygnacje.

Zabytkowy barokowy ratusz znajduje się przy zachodniej pierzei rynku, pomiędzy kamienicami z XIX wieku.

Na osi elewacji widnieje mały ryzalit przechodzący w wieżę barokową, posiadającą ścięte narożniki ujęte lizenami. Szczyt wieży zakończony jest wydatnym gzymsem, otaczającym tarcze z zegarami. Hełm wieży jest cebulasty i zwieńczony iglicą posiadającą metalową strzałkę na szczycie.

Najstarszym elementem ratusza są piwnice posiadające kolebkowe sklepienia. Okna budowli posiadają tynkowe opaski, na pierwszym i drugim piętrze nad oknami mieszczą się gzymsy z kamienia. Gzyms kordonowy oddziela od siebie kondygnacje.

Obecnie w ratuszu mieszczą się Urząd Miejski, Rada Miejska i Urząd Stanu Cywilnego.

W wyniku realizacji polsko-słowackiego projektu w zabytkowych podziemiach strumieńskiego ratusza powstała galeria „Pod Ratuszem”, stanowiąca przestrzeń do organizacji imprez kulturalnych, wystaw czy pogadanek historycznych.

Radnica v Strumieni

Radnica v Strumieni je najstaršou radnicou v celom Sliezscom vojvodstve, bola postavená v roku 1628. V druhej polovici 18. storočia bola prestavená v neskorobarokovom slohu. Počas požiaru v roku 1793 vyhorela a bola obnovená vďaka pomoci kniežaťa Alberta Sasko – Tešínskeho. K pôvodne poschodovej budove bolo v polovici 19. storočia pristavané ešte jedno podlažie. Túto rekonštrukciu si vyžiadalo zriadenie správneho a súdneho okresu v Strumieni. Súčasne s touto prestavbou bola nadstavaná aj radničná veža. V druhej polovici 19. storočia bola dokončená hlavná fasáda.

Radnica je postavená na štvorcovom pôdoryse a v súčasnosti má prízemie a dve poschodia. Historická baroková radnica sa nachádza na západnej strane námestia, medzi meštianskymi domami z 19. storočia.

Na osi fasády sa nachádza malý ryzalit, ktorý prechádza do barokovej veže so skosenými nárožiami medzi lizenami. Vrchol veže je zakončený veľkou rímsou obklopujúcou štít s hodinami. Prilba veže je baňatá a zakončená ihlicou s plechovou strelkou na vrchole.

Najstarším architektonickým prvkom radnice sú pivnice s valenými klenbami. Okná budovy majú šamabrány, na prvom a druhom poschodí sa nad oknami nachádzajú kamenné rímsy. Kordónová rímsa rozdeľuje poschodia.

V súčasnosti je radnica sídlom mestského úradu, mestskej rady a matričného úradu.

Ako výsledok realizácie polsko – slovenského projektu vznikla v historických pivniciach strumieňskej radnice galeria „Pod Ratuszem” (galeria „Pod Radnicou”), ktorá je priestorom na organizovanie kultúrnych podujatí, výstav a historických prednášok.

Partner Wiodący Projektu

Przedmiotem Projektu po stronie Żylińskiego Kraju Samorządowego była rewitalizacja i odnowa przestrzeni parkowej wokół Zamku w Budatynie.

Park zamkowy jest terenem zabytkowym. Zamek wraz z przyległym arealem zarejestrowany jest w Centralnym Rejestrze Zabytków, a administratorem tego obiektu jest Považské Muzeum.

Założenie parku datowane jest na połowę XIX wieku. Pierwotnie uformowano go w stylu angielskim. Do dnia dzisiejszego zachowały się cenne okazy drzew, m.in. potężne topole czarne z obwodem pnia do 500 cm, lipy drobnolistne i wielkoliste z obwodem pnia do 600 cm (wiek do 250 lat), klon górski z obwodem pnia do 560 cm (wiek do 230 lat),

buk zwyczajny z obwodem pnia 320 cm, platan klonolistny z obwodem pnia do 570 cm o wysokości do 30 m. Wśród fauny parkowej dominują ptaki. W parku gnieździ się 28 gatunków ptaków, wśród nich m.in. dzięcioł białoszyi, dzięcioł zielony, drozd siwy, zięba, sowa uszatka i inne. Można także spotkać płazy, np. zaskrońca i gniewosza plamistego.

W ramach podjętych działań inwestycyjnych na terenie parku zamkowego w Budatynie wykonano:

- prace pielęgnacyjne roślinności parkowej (opiłowanie konarów, wycięcie obumarłych drzew i zbędnych krzewów, nasadzenie nowych drzew, pielęgnacja trawników),
- rekonstrukcję istniejących chodników oraz ich umocnienia,
- ławki i pojemniki na odpadki, tablice informacyjne,
- instalację energooszczędnego oświetlenia, przenośnego podium oraz siedzeń na widowni.

Rewitalizacja i odnowa parku pozwoliła na zachowanie historycznych drzewostanów i wykreowanie przestrzeni do realizacji wspólnych, transgranicznych programów dotyczących dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego na pograniczu polsko-słowackim.

Vedúci partner projektu

Predmetom projektu zo strany Žilinského samosprávneho kraja bola revitalizácia a obnova areálu zámockého parku v Budatíne.

Zámocký park je súčasťou národnej kultúrnej pamiatky, je zapísaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu a je vo vlastníctve Žilinského samosprávneho kraja, správcom objektu je Považské múzeum.

Park bol založený v polovici 19. storočia. Pôvodne bol založený v anglickom slohu. Dodnes sa zachovali vzácne stromy, okrem iného mohutné topole čierne s obvodom kmeňa nad 500 cm, lipy malolisté a veľkolisté s obvodom kmeňa do 600 cm (vek do 250 rokov), jedince javora horského s obvodom kmeňov do 560 cm a odhadovaným vekom do 230 rokov, buk obyčajný s obvodom kmeňa 320 cm, platan javorolistý s obvodom kmeňa do 570 cm a výškou do 30 m. V parkovej faune prevládajú vtáky. V parku hniezdi dvadsaťosem druhov vtákov, okrem iného ďateľ hnedkavý, žlna zelená, drozd ostrovňový, pinka lesná, myšiarka ušatá a iné. Možno tu stretnúť aj plazy, napr. užovku obojkovú a užovku hladkú.

V rámci rozbehnutých investičných aktivít boli v areáli Zámockého parku v Budatíne vykonané:

- pestovateľské práce na parkovom rastlinstve (opílenie konárov, vypílenie odumretých stromov a všetkých náletových drevín, výsadba nových stromov, pestovanie trávnikov),
- rekonštrukcia jestvujúcich chodníkov a ich spevnenie,
- umiestnenie lavičiek a odpadkových nádob, osadenie informačných tabulí,
- inštalovanie energeticky úsporného osvetlenia, prenosného pódia a sedadiel v hľadisku.

Revitalizácia a obnova parku umožnila zachovať historické stromy a vytvoriť priestor na realizáciu spoločných cezhraničných programov týkajúcich sa kultúrneho a prírodného dedičstva na poľsko – slovenskom pohraníčí.

Przedmiotem Projektu po stronie Gminy Strumień była rewitalizacja obszaru znajdującego się w ścisłym centrum Strumienia, w podziemiach Ratusza wraz z zagospodarowaniem terenu.

W suterenie budynku Ratusza Miejskiego znajdowały się niewykorzystane pomieszczenia o powierzchni 137,2 m², które po remoncie zostały zaadaptowane na galerię, wraz z jej wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu wokół Ratusza. Powstała galeria będzie miejscem prezentacji unikalnych walorów kulturowych gmin dla jej mieszkańców i turystów.

W ramach podjętych działań inwestycyjnych przy obiekcie Ratusza w Strumieniu wykonano:

- adaptację piwnic magistratu na jedyną w gminie galerię sztuki (wraz z wyposażeniem) o powierzchni użytkowej wynoszącej 137,2 m²,
- rozbiórkę starych i budowę nowych toalet publicznych dostosowanych do osób niepełnosprawnych,
- rozbiórkę oficyny na zapleczu Ratusza i zagospodarowanie terenu na pow. 522 m² poprzez stworzenie m.in. skwerku i dodatkowych miejsc parkingowych.

Rekonstrukcja pomieszczeń w zabytkowym budynku strumieńskiego Ratusza oraz otwarcie galerii to działania, które stworzyły nowe możliwości promocji kultury lokalnej i transgranicznej, w celu zachowania narodowego dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.

Predmetom projektu zo strany obce Strumień bola revitalizácia areálu, ktorý sa nachádza priamo centre Strumieňa, v podzemích Radnice vrátane jeho obhospodarovania.

V suteréne mestskej radnice sa nachádzali nevyužívané priestory s plochou 137,2 m², ktoré boli po oprave adaptované na galériu, bolo zakúpené príslušné vybavenie a bol upravený areál v okolí radnice. Novovytvorená galéria bude miestom na prezentáciu unikátnych kultúrnych hodnôt obce pre jej obyvateľov a návštevníkov.

Vrámci investičných aktivít boli v objekte radnice vykonané:

- adaptácia piwnic radnice na jedinú umeleckú galériu v obci (vrátané vybavenia) s úžitkovou plochou 137,2 m²,
- demontáž starých verejných toaliet a výstavba nových prispôsobených potrebám zdravotne postihnutých občanov,
- demontáž stavby zadnej časti budovy radnice a obhospodárenie plochy s rozlohou 522 m² a vybudovanie parčíka a dodatočných parkovacích miest.

Rekonštrukcia priestorov v historickej budove radnice v Strumieni a otvorenie galérie sú aktivity, ktoré vytvorili nové možnosti na propagáciu lokálnej a cezhraničnej kultúry, s cieľom udržania národného kultúrneho dedičstva pre budúce generácie.

Działania wspólne obu Partnerów

Częścią wspólną projektu, realizowaną w bezpośredniej współpracy Żylińskiego Kraju Samorządowego oraz Gminy Strumień była organizacja sześciu imprez kulturalnych w latach 2010-2011:

- WORKSHOP BUDATÍN – STRUMIEŃ 28.01.2010
- STAROMIEJSKI JARMARK 24.07.2010
- DZIEŃ MUZYKI 05.09.2010
- DZIEŃ RZEŹBIARSTWA 25-26.09.2010
- WYSTAWA DRUCIARSTWA 09.05-04.06.2011
- WORKSHOP STRUMIEŃ – BUDATÍN 04.06.2011

Zorganizowane w ramach Projektu imprezy kulturalne tj. festiwale, wystawy ludowe, muzyczne i artystyczne imprezy przyczyniły się do zacieśnienia współpracy między Żylińskim Krajem Samorządowym i Gminą Strumień.

Wspólne uczestnictwo w transgranicznych wydarzeniach kulturalnych umożliwiło każdemu z Partnerów promocję swojego regionu wśród mieszkańców pogranicza i turystów, poprzez wykorzystanie regionalnej tożsamości, tradycji i historii.

Ciekawa oprawa artystyczna imprez przyciągała za każdym razem tłumy widzów. Imprezy w znaczący sposób zaktywizowały życie kulturalne mieszkańców obu regionów oraz wzbogaciły polsko-słowacki kalendarz imprez.

Spoločné aktivity oboch partnerov

Spoločnou časťou projektu realizovanou v priamej spolupráci Žilinského samosprávneho kraja a obce Strumieň bola organizácia šiestich kultúrnych podujatí v rokoch 2010-2011:

- WORKSHOP BUDATÍN – STRUMIEŇ 28.01.2010
- STAROMESTSKÝ JARMOK 24.07.2010
- REZBÁRSKY DEŇ 25. - 26.09.2010
- HUDOBNÝ DEŇ 05.09.2010
- VÝSTAVA DROTÁRSTVA 09.05. - 04.06.2011
- WORKSHOP STRUMIEŇ – BUDATÍN 04.06.2011

Kultúrne podujatia usporiadané v rámci projektu t. j. festivaly, výstavy ľudovej tvorby, hudobné a umelecké akcie prispeli k nadviazaniu priamych úzkych kontaktov medzi Žilinským samosprávnym krajom a obcou Strumieň.

Spoločná účasť na cezhraničných podujatiach umožnila každému z partnerov propagáciu svojho regiónu medzi obyvateľmi pohraničia a turistami prostredníctvom prezentácie regionálnej identity, tradícií a dejín. Zaujímavé sprievodné umelecké spracovanie akcií prilákalo množstvo divákov. Podujatia významným spôsobom aktivizovali kultúrny život obyvateľov oboch regiónov a obohatili polsko – slovenský kalendár podujatí.

Wspólne działania Partnerów na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza

WORKSHOP BUDATÍN – STRUMIEŃ

28.01.2010

28 stycznia 2010r. na Zamku w Budatynie odbyła się konferencja prasowa otwierająca cykl transgranicznych wydarzeń kulturalnych w Projekcie. W programie spotkania znalazła się prezentacja każdego z Partnerów oraz omówienie głównych założeń projektu i koncepcji dalszej współpracy.

W imprezie uczestniczyli m.in. Burmistrz Strumienia Anna Grygierek, dyrektor MGOK Bogusław Żydek, Przewodniczący Rady Miejskiej Czesław Greń oraz koordynator projektu ze strony słowackiej Ivana Hanulová wraz z dyrektorem Považského Muzeum w Žiline Borisem Schubertem.

Poza konferencją w programie spotkania odbyła się także wystawa fotografików-amatorów ze Strumienia, którzy swoje prace zaprezentowali w Považském Muzeum w Žiline.

Spoločné aktivity partnerov v prospech ochrany kultúrneho a prírodného dedičstva pohrančia

WORKSHOP BUDATÍN – STRUMIEŇ

28.01.2010

28. januára 2010 sa v Budatínskome zámku konala tlačová konferencia, ktorou sa začal cyklus cezhraničných kultúrnych podujatí v rámci projektu. Na stretnutí sa partneri projektu predstavili prostredníctvom prezentácií a boli prerokované hlavné ciele projektu ako aj koncepcia ďalšej spolupráce.

Na stretnutí sa okrem iných osôb zúčastnili primátorka Strumieňa Mgr. Anna Grygierek, riaditeľ MGOK (Mestského a obecného kultúrneho domu) Bogusław Żydek, predseda mestského zastupiteľstva Czesław Greń a koordinátorka projektu zo slovenskej strany

Ing. Ivana Hanulová spolu s riaditeľom Považského múzea v Žiline PhDr. Borisom Schubertom.

Okrem konferencie sa v priebehu stretnutia konala aj výstava amatérskej fotografie umelcov zo Strumieňa, ktorí svoje práce prezentovali v Považskom múzeu v Žiline.

STAROMIEJSKI JARMARK

24 lipca 2010 r. w strumieńskim Parku Miejskim odbyła się prezentacja tradycyjnego słowackiego rzemiosła, tj. druciarstwa, piernikarstwa, koronkarstwa, rzeźbiarstwa.

Na stoiskach odwiedzający mogli podziwiać dzieła ludowej sztuki artystów zarówno z Polski, jak i Słowacji oraz zobaczyć na żywo jak tworzy się koronki, przedmioty z drutu czy też rzeźby.

Ponadto mieszkańcy Strumienia oraz inni odwiedzający mogli zgłębić tajniki sztuki piernikarstwa i dekoracji słowackich pierników.

Bogaty program artystyczny imprezy obejmował również występy regionalnych zespołów:

- Zespołu Pieśni i Tańca Raubczycy z Górek Wielkich
- Chóru Mieszanego Nadzieja z Drogomyśla
- Zespołu Regionalnego Strumień
- Zespołu Śpiewaczego Olzanki – Olza
- Zespołu Dziecięcego Macierzanki
- oraz (do tańca) kapeli ludowej Maliniorze.

Miła atmosfera imprezy udzieliła się wszystkim licznie zgromadzonym gościom.

Impreza minęła pod znakiem wspólnego biesiadowania, śpiewu i dobrej zabawy.

STAROMESTSKÝ JARMOK

24. júla 2010 bolo v mestskom parku v Strumieni prezentované tradičné slovenské remeslá: drotárstvo, výroba perníkov, čipkárstvo a rezbárstvo.

Návštevníci mohli v stánkoch obdivovať výrobky ľudových umelcov z Poľska aj zo Slovenska a pozrieť si ako vznikajú čipky, výrobky z drôtu alebo rezbý.

Obyvatelia Strumieňa a iní návštevníci mohli spoznať tajomstvá výroby a zdobenia slovenských perníkov.

Bohatý umelecký program zahŕňal aj vystúpenia folklórnych súborov:

- Súbor piesní a tanca „Raubczycy“ z Górek Wielkich
- Miešaný spevácky zbor „Nadzieja“ z Drogomyśla
- Spevácky súbor „Olzanki“ – Olza
- Detský súbor „Macierzanki“
- a tanečná ľudová kapela „Maliniorze“.

Príjemná atmosféra očarila všetkých prítomných. Pre toto podujatie boli príznačné vynikajúce jedlá, spev a dobrá zábava.

DZIEŃ MUZYKI

5 września 2010 r. w Parku Zamkowym w Budatinie wystąpiły amatorskie zespoły muzyczne oraz zaproszeni artyści z Polski i Słowacji.

Ważnym punktem imprezy było wspólne posadzenie przez przedstawicieli obu Partnerów symbolicznej lipy w zrewitalizowanym w ramach projektu parku. W trakcie uroczystości odbyło się też uroczyste przecięcie wstęgi i prezentacja dla gości nowo powstałych alejek.

Kolejnym punktem programu były występy artystyczne zaproszonych zespołów, które przybliżyły kulturę sąsiadujących państw wszystkim zgromadzonym gościom.

Polskę reprezentowały zespoły: grupa Mniej Więcej oraz Trio Przemysława Wójtowicza.

HUDOBNÝ DEŇ

5. septembra 2010 sa v Zámockom parku v Budatíne prezentovali amatérske hudobné skupiny a pozvaní umelci z Poľska a zo Slovenska.

Dôležitým bodom podujatia bolo spoločné zasadenie symbolickej lipy v rámci projektu revitalizovaného parku. Lipu spoločne zasadili zástupcovia oboch partnerov. Súčasťou podujatia bolo aj slávnostné prestrihovanie pásky a prezentácia novovzniknutých alejí.

Ďalším bodom programu boli umelecké vystúpenia pozvaných súborov, ktoré všetkým hosťom priblížili kultúru susediacich štátov.

Poľsko zastupovali skupiny: Mniej Więcej a Trio Przemysława Wójtowicza.

Wspólne działania Partnerów na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza

DZIEŃ RZEŹBIARSTWA - Otwarcie Wystawy „Było raz jedno rzemiosło”

25-26 września 2010r. w parku zamkowym w Budatinie polscy i słowaccy rzeźbiarze wspólnie pracowali nad wykonaniem tratwy flisackiej z drzewa, które zostało ścięte podczas rewitalizacji budatinskiego parku.

Rzeźba w drewnie to jedno z najważniejszych zajęć artystycznych Słowaków, które cieszy się wielowiekową tradycją.

Pomysł wykonania tratwy w ramach dwudniowej imprezy związany jest z historią i tradycjami zwłaszcza północnej Słowacji.

Spływ tratwą flisacką to obecnie jedna z największych atrakcji turystycznych tego regionu. Główną trasą po stronie słowackiej jest spływ przełomem Dunajca. Turyści mogą również zobaczyć tratwy na rzece Wag koło Strecna oraz na rzece Orawie.

Spoločné aktivity partnerov v prospech ochrany kultúrneho a prírodného dedičstva pohraničia

REZBÁRSKY DEŇ – otvorenie výstavy „Bolo raz jedno remeslo“

25. – 26. septembra 2010 vyrábali poľskí a slovenskí rezbári spoločne plť zo stromu v Zámockom parku v Budatíne, ktorý bol vypílený počas revitalizácie budatínskeho parku.

Drevorezba je jedno z najvýznamnejších umení Slovákov, ktoré má stáročnú tradíciu.

Myšlienka výroby plte v rámci dvojdňovej akcie je spojená s dejinami a tradíciami severného Slovenska.

Splav na pltiach je v súčasnosti najväčšou turistickou atrakciou tohto regiónu. Hlavnou trasou na slovenskej strane je splav prielomom Dunajca. Turisti môžu vidieť plte aj na Váhu pri Strečne a na rieke Orave.

Wspólne działania Partnerów na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza

WYSTAWA SŁOWACKIEGO DRUCIARSTWA W STRUMIENIU

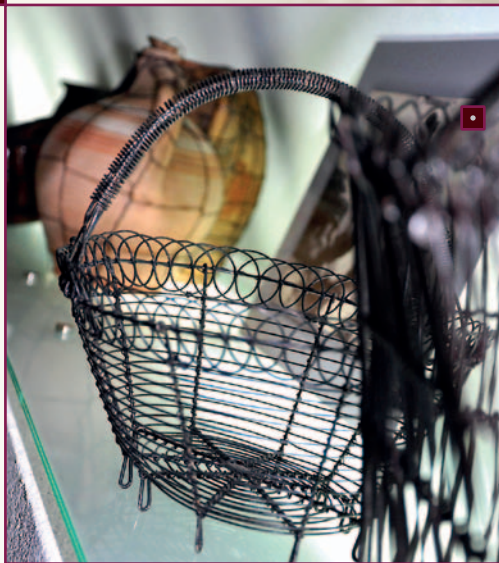
9 maja 2011r. otwarto pierwszą wystawę w piwnicach zabytkowego Ratusza w Strumieniu. Poświęcona ona została druciarskiej tradycji rzemieślniczej, a jej celem było przybliżenie polskiej publiczności specyfiki narodowej i wyjątkowego kulturalno-historycznego fenomenu tego rzemiosła. Prace słowackich druciarzy mieli okazję podziwiać w poniedziałek 9 maja zaproszeni goście zarówno z Polski jak i Słowacji. W uroczystości uczestniczyli m.in. przedstawiciele Muzeum w Żylinie na czele z dyrektorem Borisem Schubertem, Muzeum w Czadcy oraz przedstawiciele województwa Żylnskiego.

W strumieńskiej Galerii pod ratuszem można było podziwiać druciane sprzęty gospodarstwa domowego, postacie zwierząt i ludzi oraz biżuterię.

Wystawa słowackiego druciarnstwa była dostępna dla wszystkich zwiedzających w Galerii pod Ratuszem w terminie od 9 maja 2011 r. do 6 czerwca 2011 r.

Druciarnstwo na Słowacji ma niezwykle bogatą tradycję, a początki tej sztuki ludowej sięgają XVIII w. Druciarze pochodzili z najbiedniejszych i odległych osad. Ze swoimi wyrobami wędrowali po całym świecie, docierając nie tylko do krajów Europy, ale również Ameryki Północnej i Azji. Wyrabiali koszyki, wazoni i galanterię z cynkowanego drutu. Sztuka powoli zanikała w czasie wojen światowych by dziś znowu powrócić do łask wśród Słowaków. Kolebką druciarnstwa jest Kysuce.

W Żylinie działa Muzeum Druciarnstwa z unikalnymi eksponatami.

Spoločné aktivity partnerov v prospech ochrany kultúrneho a prírodného dedičstva pohrančia

VÝSTAVA SLOVENSKEHO DROTÁRSTVA V STRUMIENIU

9. mája 2011 bola v pivničných priestoroch historickej budovy mestskej radnice v Strumieni otvorená prvá výstava. Výstava bola venovaná tradičnému drotárskemu remeslu a jej cieľom bolo poľskej verejnosti priblížiť špecifiká a výnimočnosť kultúrno – historického fenoménu tohto remesla. 9. mája mali pozvaní hostia z Poľska a zo Slovenska príležitosť obdivovať práce slovenských drotárov. Na slávnosti sa okrem iného zúčastnili zástupcovia Považského múzea v Žiline na čele s riaditeľom PhDr. Borisom Schubertom, Kysuckého múzea v Čadci a zástupcovia Žilinského samosprávneho kraja.

V strumieńskiej Galerii pod radnicou bolo možné obdivovať drôtené predmety každodennej domácej potreby a figúrky ľudí aj zvierat ako aj bižutériu.

Výstava slovenského drotárstva bola prístupná všetkým návštevníkom Galérie pod radnicou v termíne od 9. mája do 6. júna 2011.

Drotárstvo má na Slovensku veľmi bohatú tradíciu a počiatky tohto ľudového umenia siahajú do 18. storočia. Drotári pochádzali z najchudobnejších a najodľahlejších osád. S výrobkami vandrovali po celom svete a dostali sa nielen do európskych krajín, ale aj do Severnej Ameriky a Ázie. Vyrábali košíky, vázy a ozdobné predmety z pozinkovaného drôtu. Umenie pomaly zaniklo v období svetových vojen a dnes sa oživuje nielen medzi Slovákmi. Kolískou drotárstva sú Kysuce.

V Žiline pôsobí Múzeum drotárstva s unikátnymi exponátmi.

Wspólne działania Partnerów na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza

WORKSHOP STRUMIEŃ – BUDATÍN

04.06.2011

4 czerwca 2011 r. miało miejsce uroczyste zakończenie Projektu **Budatin-Strumień: Rewitalizacja i rozwój dziedzictwa kulturowego**. W strumieńskiej Galerii pod ratuszem Partnerzy dokonali podsumowania zrealizowanych działań projektowych oraz prezentacji rezultatów projektu, jakimi są dwa odnowione obiekty kulturalne i historyczne – Park Zamkowy w Budatinie i Galeria w Strumieniu oraz sześć wspólnych działań dla dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Zarówno strona słowacka, jak i polska przedstawiły podjęte w ramach projektu działania.

Burmistrz Strumienia Anna Grygierek podziękowała za udaną współpracę z Żyliną.

„My jesteśmy mała rybka, wy wielorybem. Bardzo się cieszę, że mimo tych ogromnych dysproporcji udało nam się ze sobą współpracować”.

Obie strony zapowiedziały, że to nie był ostatni projekt i planują podjęcie dalszych wspólnych działań.

Spoločné aktivity partnerov v prospech ochrany kultúrneho a prírodného dedičstva pohraničia

WORKSHOP STRUMIEŇ – BUDATÍN

04.06.2011

4. júna 2011 sa konalo slávnostné ukončenie projektu **Budatín - Strumień: Revitalizácia a rozvoj kultúrneho dedičstva**. V Galérii pod radnicou v Strumieni zhodnotili partneri projektu realizované spoločné aktivity projektu a prezentovali jeho výsledky, čiže dva obnovené kultúrne historické objekty – Zámocký park v Budatíne a Galériu v Strumieni a šesť spoločných aktivít v prospech zachovania kultúrneho a prírodného dedičstva.

Zároveň slovenská aj poľská strana predstavili aktivity uskutočnené v rámci projektu.

Primátorka Strumieňa Mgr. Anna Grygierek poďakovala za úspešnú spoluprácu s Žilinou: *„My sme malá rybka, vy veľryba. Veľmi ma teší, že napriek týmto obrovským disproporciám sa nám podarilo navzájom spolupracovať“.*

Obidve strany oznámili, že to nebol posledný projekt a plánujú uskutočniť ďalšie spoločné aktivity.

